

Posudek na disertační práci:

Miroslav Nožina, Úloha horských etnik ve společenském vývoji Laosu. Praha, Ústav etnologie FF UK, 2008, 290 s., angl. Summary, text. přílohy.

Je známo, že Miroslav Nožina se zabývá problematikou jihovýchodní Asie dlouhodobě a má za sebou několik publikací, včetně publikací knižních. Proto si mohl dovolit pojednat neobyčejně široké problémové okruhy: od vývoje politiky v Laosu (a to ne obecně, ale v analýze chování etnik, skupin, protichůdných politických subjektů, přes vojenskou problematiku) až k etnickým aspektům politiky obecně a horských národů zvláště.

V práci se tak prolínají roviny několika vědních disciplín: předně politologie, ta tvoří koncepční rámec, pak historie a také etnologie.

Práce má ujasněnou a přehlednou strukturu. V *Úvodu* (s. 9-22) studie se naznačují koncepční východiska, provádí se zhodnocení literatury a pramenů. To je velmi rozsáhlé, protože práce je založena hlavně na rozsáhlém studiu odborné literatury, aglojazyčné, frankojazyčné a ruskojazyčné. Výzkumný pobyt autorův v Laosu není příliš specifikován, kromě chronologického určení, je však zřejmé, že se v jeho průběhu podařilo získat statistické údaje a snad nevelkou místní literární produkci.

Kapitola II. *Etnické prostředí v Laosu* (s. 23-84) je uvozena etnickými klasifikačními schémata, které se v Laosu používaly od předkoloniální epochy a které se používají v současnosti a další podkapitola provádí charakteristiku laoských etnických skupin podle současně užívaných kritérií. Kapitola je dobře uvedena úvahou o dynamice etnických procesů v Laosu, v prostředí četných migrací, značné ekologické diverzity i diverzity kulturní. Poukazuje na obtížnou uchopitelnost etnické dimenze sebeidentity a na značné rozdíly v kvantifikaci etnik administrativními, politickými i vědeckými subjekty. Podkapitola 2.2. představuje jakousi drobnou encyklopedii laoských národů.

Od kapitoly III. se už autor soustřeďuje na problematiku horských etnik, hlavní téma své práce. Sleduje se vývoj politické situace, od počátku kolonialismu až do současnosti, analyzuje se její dopad na národnostní politiku a etnickou problematiku, zejména problematiku horských etnik. Samotná III. kapitola *Horská etnika v předkoloniálním období* (s. 85-96) stručně načrtává situaci těchto etnik v rámci etnických procesů a administrativy před příchodem Francouzů.

Rozsáhlá IV. kapitola *Horská etnika v období francouzské koloniální správy* (s. 97-159) se zabývá situací *horských etnik* v systému koloniální francouzské politiky, jejich odporu proti koloniální správě, francouzsko-japonským soupeřením za II. světové války a formování protikoloniálního odporu v 50. letech, v němž právě horská etnika sehrávala významnou úlohu. Byla ovšem spíše objektem působení soupeřících stran, na straně jedné laoského hnutí odporu, na straně druhé francouzské koloniální správy. Zatímco první nabízela určité rozvojové projekty, francouzská využívala starého etnického rozporu mezi Lay a horskými etniky.

Kapitola V. *Horská etnika v období královské vlády v Laosu 1954-1973* se zabývá intervencí Američanů do studované oblasti a oproti Francouzům novými metodami získávání podpory o obyvatelstva, včetně práce s horskými etniky. Důsledně probírá eskalaci vztahů mezi hnutím odporu, královskou vládou a Američany, jejichž mezihrou je nejrozsáhlejší bombardování Američanů od II. Světové války a na jehož konci je mírová dohoda z roku 1973. Autor poukazuje, jaké tragické následky materiální, populační, kulturní měly tyto události na horská etnika (zejména Hmongy), dá se ale lehce dovodit, že na veškeré laoské obyvatelstvo.

Kapitola VI. *Období radikálně levicové vlády v Laosu* analyzuje nejprve politické problémy vzniklé nástupem levicové vlády, útek skupin spojených s minulostí do zahraničí (Thajska, třetích zemí), protivládními aktivitami opozičních skupin.

Kapitola VII *Období po odstartování reformy „Ťin tanakáj maj“ a rozpadu komunistického hnutí*. Po charakteristice reformní politiky „nového myšlení“, přijaté v roce 1986, voleb a nové ústavy v roce 1991, autor přechází k zajímavým analýzám nových projektů, které se týkaly také horského obyvatelstva, projektů velmi odvážných, ale těžko splnitelných a projektů, které otevřením se Laosu světové ekonomice a podnikání zahraničních firem přinášely často rozporuplné výsledky (omezení zárového kopaničářského zemědělství – zhoršení obživy obyvatel, pronikání těžařských firem, likvidace pěstování opia – nezajištění alternativní produkce, přesun části horského obyvatelstva do nížinných oblastí – problémy s obživou, adaptační problémy). I tato kapitola je zpravována velmi kvalitně nicméně nazývat tyto programy jako „Imperativy nové národnostní politiky...“ (podkapitola 7.7.) se zdá být příliš jednostranné, šlo snad v první řadě o ekonomický rozvoj celé země.

Závěr práce zevrubně shrnuje studovanou problematiku.

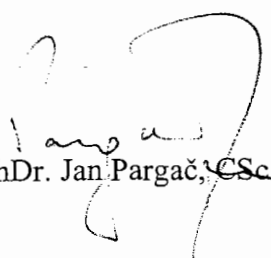
Seznam literatury je rozdělen na teoretickou, etnologickou, historickou a politologickou a je po formální stránce bez závad.

Práce Miroslava Nožiny je psána na základě studia velkého množství zahraniční literatury: anglické, francouzské, ale také ruské. To je její zásadní přednost. Do některých pasáží jsou vloženy i autorovy postřehy z terénu, rozhovory s respondenty, nejsou však četné.

Ze struktury práce je zřejmé, že Nožina postupoval podle své koncepce, že s literaturou dovedně a kriticky pracoval jako se zdrojem informací. Z jednotlivých kapitol je zřejmý autorský vklad, nepodléhající v hodnocení situace žádným krajnostem, čímž jeho popis i výklad působí velmi objektivně a věrohodně. Práce je velmi cenným přínosem pro studium vývoje společnosti jihovýchodní Asie i pro dějiny kolonialismu.

Práce po všech stránkách splňuje kriteria disertační práce pro udělení titulu PhD. Bez připomínek ji doporučuju komisi k obhájení.

Praha, 30. července 2008

PhDr. Jan Pargač, CSc.